

OBLETENJE.

JANEZ JALEN.

Jaz: Kako je lepo! V solne se preliwa listje iz dolin v rebri, na vrhove do nebesne modrine. Zjutraj in zvečer se zlivajo rudaste barve gozdov z zarjo, da oko več ne loči, kje se neha zemlja in kje se začne nebo. Da bi dolgo ostalo tako!

Častitljivi: Vzdrži do prve slane. Potem bo dan in noč cingljalo v steljo, en teden, komaj več; nato bo vsak lahko ločil, kje se neha zemlja in kje se začne nebo. Če pa pride slani pomagat še burja, bo vso dolino natrosila z mrlički, in listi, ki so zeleneli na Stolu, bodo prhneli v Jelovici ali Triglavu.

Jaz: Stol, Jelovica, Triglav — ?

Častitljivi: — Jug pokopuje narobe. — A božje drevce bo preživelo zimo v zelenju.

Jaz: Božje drevce?

Častitljivi: Ga ne poznate? *Ilex aquifolium*. Listi so podobni lavorjevim. Dokler je grmiček, jih varujejo bodice ob robu, ko doraste, se trnje pogubi. Na prejšnji fari sem ga imel prav blizu cerkve v grmičku in drevescu in sem ga moral vsako leto cvetni teden stražiti, da ga niso oškurtali za butare. Bog zna, če se skriva tudi v teh krajih? Vi, ki imate še mlado nogo, bi prav lahko to dognali. Ne iščite pa v času, ko zeleni vsa šara; tudi ne med temi slepivimi barvami. Počakajte, da požge slana in razpiha burja ničemurnost in jo zmrzlina priklene k zemlji. Takrat se Vam bo še naprej med osirotelimi vejami nasmehnilo božje drevce.

Jaz: Če ga bom prepoznal.

Častitljivi: List mi prinesite, da ga potrdim, ali ovržem. Čemu bi častili kako ničvredno zel! Svet je tako dovolj gosto nasejan z malikovalci. In sam bi bil vesel, če tudi v teh krajih niso še zatrli božjega drevca.

Jaz: Bom.

* * *

Iščem. Pod nogami škriplje zmrzlina, Vrhovi se solnčijo; dolinam megla zakriva nebo. Kakor iz groba lajajo psi; se pehajo glasovi ljudi, ki hite, hitee —

ropotajo vozovi; sopiha vlak v klanec, cvilijo zavore s klanca. Zvonovi potrešajo meglo: Že—le—zo, že—le—zo že—le—zo — — —. Trije plavajo nad drugimi: Bron, broon, brooon — — —. V meni brni troje imen: Stol, Jelovica, Triglav. Slišal sem jih skupaj še kot otrok; na nje je bila nanizana lepa misel, če ne celo modrost. Te iščem vse te dni, bolj kakor božje drevce — — —.

Hvala Bogu! Spomin se je oglasil in mi pripoveduje pozabljeno prerokovanje: Prišlo bo obletenje sveta s takimi grozami, da se bo Šembili še čevelj smilil, ki ga je pozabila na zemlji. Za tem bodo stali eden na vrhu Stola, eden na vrhu Triglava, eden v vrhu Jelovice in klicali: »Bratec, si še živ?« Ko se bodo sklicali, bodo brali iz božje knjige: Vera, upanje, ljubezen, to troje; največji med temi je ljubezen. Na to bo dobro na svetu, tako dobro, da bo Šembila zavidala lasten čevelj.

Bratec, si še živ? Braatec, si še žiiv?? Braaatec, si še žiiiv???

Stojim že dolgo na istem mestu in nisem opazil, da tik poleg mene zeleni med osirotelimi vejami grmiček božjega drevca.

* * *

Jaz: — Klical sem v vrhove gora »Bratec, si še živ?«, pa sem morda sam med mrlički, ki jih burja pokopava.

Častitljivi: Fant! Še kliči, še.

Jaz: — — —

Častitljivi: Obletenje. — Danes lahko vsak loči, kje se neha zemlja in kje se začne nebo.

RUNJE.

(Baročna novela.)

IVAN PREGELJ.

A ljubav in runje, o, to so hude nadloge!
(Cartoromaco, Il Ricciardetto.)

Jaz, Anton Muznik, zdravstveni svetnik Njegovega svetega cesarsko kraljevega apostolskega Veličanstva, prvi zdravnik v grofiji goriško-gradiščanski, bivši vojni lečnik visoke rimske cesarice, član c. kr. zemeljske družbe, ud goriške arkadijske kolonije, drug roveretske aka-

demije znanosti, jaz, razsodni, hladni in modri mož, sem doživel v tem svojem šestdesetem letu, kar se še ni pripetilo človeku mojih let, in bi ljudje kazali za menoj, če bi vedeli, in se smejali: glejte, senex amator, star zaljubljenec, glejte, sivi Cicisbeo! Ljubezen ga je posušila v treh tednih in mu uklonila hrbet. Tolikim je vedel leka, sebi ga ni. Prvi je cepil proti runjam v deželi, slovel in bil čaščen. Sebi ni cepil... Tako bi dejali ljudje, če bi vedeli, kako mi je. Oj za Boga! Saj me je sram sivih let in modrih učenikov: Hipokrata, Galena, Sydenhama, Boerhaaveja in velikega van Swietenana...»

»Po milosti visoke rimske cesarice na Dunaju sem prišel 27. julija v Gospodnjem letu 1763. v Gorico in začel, zvest naukom učenika Hipokrata, proučevati goriško zemljo in podnebje, viharje in vetrov silo, vročino in mraz, kar vse je predvsem potrebno vedeti dobremu lečniku, in še svojstva bolezni v deželi, njihov značaj, potek in razvoj. Kakor sem našel, sem skrbno popisal v dvanajstih poglavjih svoje knjige *Clima Goritiense*. Le trinajstega nisem ne spoznal ne napisal. Nisem skusil, da so ob boleznih iz zemlje in vode, iz jedi in pijače, iz krvi in čudi, še bolezni iz srea in duše...»

»Našel sem strup iz runj, venenum variolarum. Našel sem strup iz kipečega mošta, spiritum, quendam acidum, subacidulum, mire elasticum, incoercibilem, venenum horrendum sylvestre, ki so razžene in zdravega človeka v trenutku umori. Zdaj pa vem za najhujše. Risum teneatis! Najhujše je ljubezen! Venenum cordis senilis... strup starega srea...»

»Sedemnajstega septembra v Gospodnjem letu 1775. je poslal pome moder mož, plemeniti gospod Vincencij grof Strasoldo, cesarski svetnik, komornik in prisednik celovški, s privoljenjem svoje plemenite soproge Amalije, grofice Valvason. Povabil me je v svojo hišo pod Staro goro pri Šempetru, da bi prišel in cepil runje njegovima hčerkama, petletni Tereziji in šestletni Jožefi in ju tako obvaroval strašne bolezni, ki je pred leti ugrabila gospodu grofu mater in tri brate.«

»Omenjenega dne sem rano vstal, se počesal skrbno in trudno vadil pred zrea-

lom lepega vedenja, ki ga, nesrečno kmetiško dete s Tolminskega, še vedno ne znam dovolj. Stal sem pred zrcalom ravno vzravnal, dvigal ramena, stiskal mednje glavo, jo upogibal in zamahoval s pokrivalom do ustnic. Tako sem se uril kot glumač uro časa in dalj. Potem sem vzel orodje in šel na pot. Prišel sem ob desetih zjutraj.«

»Našel sem najljubeznivejše ljudi. Gospod grof se mi je priklonil in me vzel pod roko. Gospa grofica je vstopila, že ko sem sedel. Vstal sem in odgovarjal na ogovor. Ponudila sta mi zajtrk, pa sem odklonil. Ne vem, ali je bilo vljudno ali ne.«

»Tisti teden prej sem cepil kmetiškim otrokom na vasi. Zató ni bilo težko najti potrebnega cepilnega strupa. Gospod grof mi je bil našel pet jakih kmetiških dečakov. Pregledal sem jih in izbral dva najugodnejša. Skril sem ju za špansko steno in odredil vse tako, da bi se mali kontesi ne ustrašili preveč. Starejši Jožefi sem nato cepil prvo. Vedla se je kaj mično pogumno. Težje je bilo z mlajšo Terezijo. Mirno je trpela, da jo je razgalila mati. Hitro sem narezal v desno roko. A moral sem biti nespreten. Otrok je opazil kri in začel jokati, vpiti in kujati se. Gospa grofica je hčerko trdo prijela. Tako sem cepil. Ko pa sem hotel cepiti še na levi roki, je otrok kar zdivjal, da ga mati ni vedela kako potolažiti. Gospod grof se je bil že prej umaknil. Z milostno gospo grofico nisva bila v mali zadregi, ko nama je zdajci prišla pomagat oseba, ki se je nisem nadejal. Nenadoma sem namreč zaslišal za seboj lahke ženske korake. Nekak nepojmljivo plemenit vonj mi je objel čutnice. Prečudno sladek glas je dejal mehko in svetlo: „Mala Terezija! Pomnite vendar! Vaš veliki ded je za Kristovo vero celó življenje dal“. Ozrl sem se za glasom. Pogledal sem v obličje najlepše ženske. Mislil sem, da je seraf iz neba.«

»Posle sem opravil; grofica je odvedla mali kontesi; obdarovana sta odšla kmetiška dečka. Le zmedeno sem poslušal, kako se mi je grof zahvaljeval in me vpraševal, ali sem mnenja, da je cepljenje uspelo. Grofu ob strani je stala namreč ona prekrasna deklica, ki je prej

potolažila otroka in ga kakor uspravala s svojo mehko besedo. Zdaj je gledala name nekam pomilovalno. Jaz pa sem povešal pogled in bil v sto zadregah. Vsa moja, s težavo priučena galantnost me je zapustila. Tedaj se je vrnila gospa grofica. „Gospod zdravnik,“ je rekla vedro, „zdaj imamo samo še velikega otroka. Z malim je še šlo, z velikim bo težje.“ „Mala kontesa Jožefa,“ sem skušal biti po predpisih vljuden, „se je obnašala kot junakinja. Smem li videti velikega otroka? Žal mi je le, da sem kmetiška cepljenca že odslovil.“ „Kontesa Klementina Leiningen, sestra grofice Coroninijeve,“ mi je predstavila grofica lepo gospodično. „Tu, gospod zdravnik, ta je naš veliki otrok.“ „Kontesa,“ sem se poklonil prekrasni, ki ji je rdečica pokrila lice in je bila kakor razžarjen cvet, „kontesa, ali se gospa grofica blagovoli šaliti ali pa je res? Nimate še runj?“ „Nimam in nočem!“ je odvrnila. Moral sem biti brezmejno glup na te besede, zakaj kontesa se je trenutno kaj mladostno zavrtela, kinknila kakor kinkajo igralci v Goldonijevih igrah in zasmehljivo vzkliknila: „Klanjam se, dottore!“ Odrzela je. Čutil sem porogljivost besede „dottore“ in vedel, da ne veljam gospodični več nego mazač v igri, ki si nadevlje častito ime učenega doktorja pa se mu občinstvo smeje, ker je neveden. Nisem najskromnejši človek in nisem povsem brez ponosa, četudi sem le nizkega stanu. Tisti trenutek pa sem bil prepričan, da sem, če že ne tako glup, pa vsaj tako smešen kot resnični dottore v Goldonijevi komediji. Gospa grofica je dejala opravičevalno: „Zdaj sami vidite! Otrok je, slabo vzgojen otrok! Domači niso kos njeni trmi in svojeglavnosti, za kazen so jo dali nam v gosti.“ „Sicer pa,“ je menil grof posredovalno, „kontesa je pravi angel. A cepiti si ne da. Rekel bi, da se boji omadeževati se s kmetiško krvjo.“ Ko sem to čul, se mi je zopet vse srce ogrelo za ubogo deklico. Kaj neki so hoteli doma od nje, sem premišljeval, da je razjadila vso žlahto? Iskal sem gospodu grofu in gospé grofici v lice, pa nisem spoznal. Povedala tudi nista. Povabila sta me na obed. Gospod grof pa je še dejal: „Verujte pa, gospod lečnik, da bi mi zares zelo ustregli, če bi kako prepričali in

pregovorili konteso Klementino, naj si vendar pusti cepiti. Vas bo morda slušala. Prej ne bom imel miru. Saj je v resnici še napol otrok. Na vasi zvoni pa še vedno vsak dan mrliču.“ Pritrdil sem in obljubil. Sedli smo k obedu. Posadili so me ob konteso. Kakor sem obljubil gospodu grofu, sem po jedi začel govoriti o runjah. Povedal sem, da cepim po navodilih velikega van Swietena. Potem sem naslikal grozotnost pravih divjih runj. Tedaj je vzkliknila kontesa nevoljno: „Ali pa veste, dottore, da se mi gabi? Fej, kako gnusno!“ Videl sem, da so se grofu naježile obrvi; grofica je od jeze zbledela. Jaz pa sem našel pogum in besedo, da sam ne vem, kako. „Mi lečniki, kontesa,“ sem dejal, „ne vemo, kaj je gnus. Vemo le, kaj je trpljenje in kaj usmiljenje z bolniki. Ne daj Vam nikoli ljubi Bog, da bi se sama sebi morala gnusiti!“ Umela me je. Njene svetle, sinje oči so me pogledale plaho. Potem je povabila pogled in ni več dvignila glave, dokler nismo vstali od mize. Ko sem odhajal, je stegnila roko kakor za pozdrav in rekla: „Na svidenje, gospod lečnik!“ „Dottore“ ni rekla več. Grof in grofica sta se spogledala. «

»Zvečer sem se vrnil, da bi pregledal rane svojima cepljenkama. Našel sem kakor je prav. Rane so izločale sokrveo, mali kontesi pa ste bili vedri in ste imeli slast do jedi. Dal sem jima prašek A. Gospod grof z grofico me je pridržal tudi za večerjo. Kontesa Klementina je bila vsa druga nego pri obedu. Vsiljiva skoraj se mi je zdela, ko me je začela izpraševati po domu in vsem, kar sem doživel. Odgovoril sem vljudno, da sem hribovec, Tolminec, in da se zavedam, kako malo znam biti olikan. „Tega“, sem dejal, „se nisem nikjer učil, le bede in pa ran, ki sem jih lečil, žgal in izpiral sedem let.“ Poslušala je pozorno. Še grof in grofica sta se zanimala. Pripovedoval sem, kako se mi je godilo v vojski. Potem smo dvignili čaše na slavo veliki cesarici Tereziji. Odhajal sem. Tedaj me je kontesa ustavila in je rekla: „Morda mislite, da sem le plaha tako, pa se cepljenja bojim!“ „Ne mislim“, sem odvrnil. Molčala je; potem je rekla: „Nikar ne mislite, da ste neolikani.“ „Kontesa,“ sem vzkliknil hvaležno. Nasmehnila se je, pokimala z glavo in že je

nisem več videl. Vso pot do Gorice sem mislil nanjo in ko sem legel in zaspal, je bilo njeno sladko obličje v mojih sanjah.«

»Zjutraj ob devetih sem bil spet pri grofu. Otroka sem našel zdrava, le sokrveca je bila obilnejša in obrobki ran so počenjali rdeti. Tretji dan nisem našel nikake posebne spremembe, četrti dan pa so se začele rane trditi in gnojiti. Kontese Klementine nisem videl ne drugi ne tretji ne četrti dan.«

»Peti dan: Otroka, ki sem jima cepil, sta mrzlična in tožita, da ju bole roke. Starejšo Jožefo boli glava. Tudi bruhnila je. Konteso Klementino sem mimogrede videl. Zdela se mi je bleda in upadla. Pa premišljam, čemu. Gospa grofica mi je povedala, da ji je devetnajst let. Jaz sem mislil, da je mlajša.«

»Šesti dan: Kontesica Terezija je ves dan potala, cepljene runje so se začele gnojiti. Kontesica Jožefa še vedno toži, da jo močno boli glava. Vročino ima in zdaj pa zdaj blede. Iz ust ji diši zoprno. Nima slasti. Gospod grof je v skrbeh. Gospe grofice nisem videl. Kontesa Klementina je otožna. Kontesa Klementina! Kaj Vas boli? Zdravniki smemo vedeti vse in videti vse. Zaupajte se!«

»Sedmi dan: Bolnicama so se pokazali na koži rdeči izpuščaji. Kontesa Jožefa je očitno huje bolna. Noče jesti. Terezija je vedra.«

»Osmi dan: Kontesi Tereziji so pege zatemnele, a runje se še niso pokazale. Otrok toži, da jo bole roke pod pazduho. Pri kontesi Jožefi sem opazil okoli poldne močno vročino. Proti večeru je še narastla. Okoli devetih je vročina popustila. Očistil sem bolnico. Po vsem telesu se ji izpuščajo runje.«

»Deveti dan: Mlajša ima le pet runj, starejši pa so se razvile po vsem telesu. Štiriindevetdeset sem jih naštel. Otrok toži, da jo bole roke pod pazduho. Pri kontesi Jožefi sem opazil okoli poldne močno vročino. Proti večeru je še narastla. Okoli devetih je vročina popustila. Očistil sem bolnico. Po vsem telesu se ji izpuščajo runje.«

»Deveti dan: Mlajša ima le pet runj, starejši pa so se razvile po vsem telesu. Štiriindevetdeset sem jih naštel. Otrok toži, da jo bole roke pod pazduho. Pri kontesi Jožefi sem opazil okoli poldne močno vročino. Proti večeru je še narastla. Okoli devetih je vročina popustila. Očistil sem bolnico. Po vsem telesu se ji izpuščajo runje.«

»Deveti dan: Mlajša ima le pet runj, starejši pa so se razvile po vsem telesu. Štiriindevetdeset sem jih naštel. Otrok toži, da jo bole roke pod pazduho. Pri kontesi Jožefi sem opazil okoli poldne močno vročino. Proti večeru je še narastla. Okoli devetih je vročina popustila. Očistil sem bolnico. Po vsem telesu se ji izpuščajo runje.«

»Deseti dan: Mlajši kontesi se razvija cepitev ugodno, starejša je slabša. A spala je dobro. Žila ji bije pravilno. Iz ust ji ne diši več tako zoprno. Potolažil sem gospoda grofa in gospo grofico, da ni nič nenavadnega.«

»Enajsti dan: Runje v ranah so se izgnojile in se suše. Bolezen se je razvila pravilno. Slučajno sem bil ostal nekaj trenutij sam pri otrocih. Segel sem po knjigi, ki je ležala na mizi. Bila je Parinijeva pesem »Jutro«. Bral sem kaj zabavne besede o modnem plemiču, kako se zbudi in zdeha, kako zauživa šokolado, kako ga obišče posetnik z dnevnimi novicami in modnimi novostmi. Plemič ga odslovi z naročilom, naj gre k njegovi izvoljeni. Smejati sem se moral srečno-nesrečnemu lenuhu in mehkužcu. Zares, pravi Cicisbeo! Tedaj je prišla kontesa Klementina. Skoraj bi bil zardel, ko me je presenetila z njeno knjigo v roci. Nasmehnila se je. Vprašala me je nato, ali sem oženjen. Odgovoril sem, da sem samec. Hotela je vedeti, čemu. Kaj naj bi ji bil rekel? Da je Bog takó hotel, sem dejal. Vem, da je bilo glupo. A spričo nje ne morem drugače govoriti nego glupo.«

»Dvanajsti dan: Mala kontesa je že skoraj popolnoma zdrava. Tudi starejši je bolezen dozorela. Runje po telesu se razpuščajo in se celé. Govoril sem s konteso Klementino. Prečudno zaupljivo me je izpraševala po tem in onem. Potem sva govorila o trpljenju v vojski in o bedi med ubogimi ljudmi. Videl sem, da sem jo ganil. Silno dobrega srca mora biti. Ko me je tako osvojila, sem se drznil in jo vprašal, da li ni morda bolna. Nasmehnila se je in rekla, da za njeno bolezen ni zdravil. Rotil sem jo, naj se zaupa, pa četudi ne meni, pa drugim imenitnejšim lečnikom. Ne vem, kako sem govoril. Zdi se mi, da sem ji slikal srečo zdravega življenja. Gledala me je s svojimi velikimi in sinjimi očmi. Potem mi je stisnila roko in rekla: »Ali veste, komu sličite, gospod Anton? Mojemu rajnemu dedu. O kako me je rad imel!« Stisnila mi je roko in ko sem odhajal, me je spremila skozi vrt do vrat in mi nagajivo zaklicala: »Striček, lahko noč!«

»Ponorel sem! Nimam slasti, še vino mi ne tekne. Jesen gre v deželo, meni pa je, kakor da sem bil včeraj dvajset let. Protoprotopedice Antoni! Čuvaj se! Zastrupil si se. Tvoji boleznini je ime: Amentia senilis.«

»Moja stara služkinja Meta je vsa iz sebe. Poslušal sem jo, da se posvetuje s sosedami. Mlekarico sem slišal, kako ji je rekla: ‚Meta, kaj pa, če se gospod misli ženiti?‘ Meta me zdaj oprezuje in mi sitnari. Kako zoprne so stare kuharice!«

»Štirinajsti dan: Mali kontesi ste zdravi. Bolan pa je njiju lečnik. Ne veseli me zahvala, s katero me je počastil gospod grof, ne ljubeznivost, katero sem našel pri gospe grofici. Malima kontesama sem se pa tudi prikupil. In to mi je mala uteha. Rad sem, da me imajo otroci radi. Le kontesa Klementina naj bi mi ne bila rekla: striček! Kontesa Klementina! Dottore, mi recite, smešni dottore sem iz Goldonijeve komedije!«

»Otroka sta me vprašala, če so na vasi še runje. Potrnil sem in deklici ste menili, da se jih ne bojite in da pojedete zdaj v nedeljo na vas k maši. Potem ste podražile konteso Klementino, da ne bo smela z njima. Pritrditi sem moral. Kontesi se je obličje bolno nasmehnilo in je rekla: ‚Ne verujem, da so runje najhujša bolezen.‘ ‚Strašne so,‘ sem odvrnil. V trenutku sem si predstavil v duhu, kako grozno bi bilo, če bi zdajci gnusne, gnojne rane pokrile dehtečo kontesino polt, posule ji milo obličje, raztrgale ji vedro čelo, sladko lice in skrmežljavile svetle oči. Moral sem biti kaj vidno prevzet od strašne misli, zakaj kontesa me je pogledala sočutno in dejala: ‚Kaj Vam je? Ves ste zbledeli.‘ Povedal sem po pravici in dejal: ‚Kontesa, predočil sem si, kako strašno bi splahnela Vaša angelska lepota, če bi zboleli na runjah.‘ Nasmehnila se je in dejala: ‚Prav res, hočete po sili, da bi zbolela!‘ ‚Kontesa!‘ sem vzdignil proseče svoje roke. Bila je ginjena. ‚Zelo dobri ste,‘ je rekla in me pustila samega. Ostal sem na mestu ves prevzet od sladkega vonja po njej. Reseda ne diši slaje, vino ne plemeniteje. Tedaj sem občutil iz dna duše in se mi je razodelo: ‚Resnično je! Tako čista je in sramežljiva! Niti rok ne bo razgalila pred moškimi.‘«

»Odhajal sem in se sestal z gospo grofico. Povprašal sem po kontesinih odnošajih. ‚Trma,‘ je dejala grofica, ‚ženina so ji izbrali, pa noče nič o ženitvi slišati.‘ Šel sem. Večerna zarja je krvavela na zapadu kot ognjena glorijska. V glorijsko odeto sem videl vzhajati podobo kontese Klementine. Zdi se mi, da sem jo molil.«

»Petnajsti dan. Moji zdravniški sposobnosti in negi izročeni kontesici ste zdravi. Oče in mati sta meni na čast priredila slavnostno večerjo. Vabila sta odličnih gostov. Posedli so me na častno mesto. Otroka so mi dali na desno in levo. Nasproti so mi postavili sedež kontese Klementine. Bil je lep in le zaradi enega me je bolelo srce. Vedel sem, da je to moj zadnji obisk pri gospodu grofu. Zadnjič vidim konteso Klementino. Z Bogom, kontesa! Bog Vas čuvaj vsega hudega!«

»Tedaj je vstal gospod grof Vincencij in se mi v vzneseni besedi zahvalil za zdravniško pomoč. Nato smo napili. V brušeno beneško steklo so bili nalili plemenitega vina, da je vonj objel takoj ves prostor. Stali smo. Tedaj so me po vrsti obdarovali vsi domači. Kontesa Terezija mi je dala žepno uro, kontesa Jožefa zlat pečatni prstan, gospod grof s srebrom okovano palico, gospa grofica dragoceno tobacnico. Ginjeno sem se zahvaljeval in v svoji neolikanosti gledal le v eno smer, kontesi Klementini v obraz. Videl sem, da je nemirna in si grize lepe ustnice. Ko sem zdajci dogovoril in so mi gostje še enkrat napili, je stopila kontesa Klementina pred me in dejala: ‚Gospod lečnik! Vsi so Vas obdarili, le jaz sem pozabila. Oprostite mi! Zelo sem neolikana!‘ ‚Kontesa, za božjo voljo, kaj govorite,‘ sem vzkliknil. Bila je vsa rdeča in ozrla se je naglo po gostih. Potem se je nasmehnila in rekla toplo in svetlo: ‚Hočem popraviti, gospod lečnik! Zadnjič sem Vam povedala, da sličite mojemu dedu. O, zelo sem ga ljubila! A Vi mi niste manj drag!‘ Bil mi je, kakor da sem srknil življenjskega eliksirja, obenem pa so se mi od sreče noge pošibile. Kontesa Klementina mi je položila roke na rame, se vzpela na prste in me poljubila...«

* * *

Venenum sylvestre Helmontii. Kadar
vino vre, se kuha iz njega skrivnostni
vzduh, ki je silen strup in grozna moč
Sode razganja . . .

Anton Muznik, prvi lečnik v grofiji
goriško-gradiščanski, pa je zabeležil o sebi
še eno, še zadnje:

»Cicisbeo, joči! Kontesa Klementina
ima runje. Cicisbeo, zdaj veš, kaj je
lepota tega sveta! Vanitas vanitatum . . .
Cicisbeo! — — —

PREDMESTJE.

TINE DEBELJAK.

Na stotine oken,
za njimi luč:
petrolejka
s črnim cilindrom.

V zakajenem siju
spačeni obrazi,
roke kot bati;
odpeta bluza:
trhla mati
devetega dojenca
doji . . .
najstarejša hči
se vlačí,
troje jih berači,
enega krije grob.

Vik in jok.
Kletev skozi zobe.
Čez cesto zbeži otrok —
mati ga kolne.

Beži. Ne upa v hiše — okna šteje.
V krogih luči družine prebira:
večerjajo . . . iz špranj po žganju smrdi . . .
iz kota temnega se ženska smeje
in bas moža kot da tempelj razdira . . .
iz krčem harmonika svira . . .
ples . . . in smrad gorečih polti . . .

Otrok beži.
Vidi v revno luč:
mati otroke poljublja za noč,
odgrinja odeje in v platno rjuh
jih varno polaga,
ročice sklaplje, križati pomaga
in moli z njimi:
angelček varuh . . .

Otrok je sedel na prag
pod luč,
ki vso noč ni ugasnila . . .

POLDAN.

JOŽA LOVRENCIČ.

Sam v sebi sem brez sence
in vseokrog mene svetloba
in mir,
kot da prehaja v me iz svetniškega groba.

Nemim.

Roké so dvignjene in čakajo najslajših ran,
oči so hvalna pesem —
Tako živim na zemljo prikovan
in še se za večnost tresem.

SOSED.

STANKO MAJCEN.

»Sosed moj, kam brez obraza?
Otlouk strmiš v praznino.
Ščip visi, ne boj se mraza,
netopir odpira lino.

Sosed moj . . . « On gre. In vem:
Dal, prodal je, izneveril . . .
Dolg tiščal ga dolgo nem,
zdaj se je poneizmeril.

Breg moj, zbogom! Brez obraza!
Moj obraz, to zdaj si ti,
vse od leščja pa do laza
čelo, senci, nos, oči.

Brazdo sem za brazdo rezal,
dolbel in poglabljaj lik,
krčil, grebel, plel in vezal —
preoral sem se v ta lik!

Guba tista, saj je moja,
rosa rdeča, moj je sok.
Praviš: svét, pa je podoba
vseh skrbi in vseh nadlog.

Breg moj, ti si moj obraz,
strašno znan strmiš v oči mi.
Ti — obraz, brez njega jaz
grem po svetu v tali zimi.